Број 83. У Новом Саду, у уторак 15. (28.) априла 1914. Година XLIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 круне и 70 потура; на четврт године 8 круна. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: За пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући Јована Т. Чавића, у главној улици бр. 6.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

Састанак делегација.

Данас ће отпочети рад аустријска и угарска делегација у Будимпешти. Очекује се, да делегације допринесу, да се разбистри положај у Аустроугарској. „Наје Фраје Пресе“ захтева од делегација, да учине крај несносној унутарњој и спољној политици, која убија углед монархији и наноси јој грдне штете. Док бечка дипломација не може да се измири с оним, што се догодило на Балкану, те сваки час боцка и изазива, што се најбоље опажа у бесмисленим преговорима због источних железница, дотле нам друге државе отимају муштерије у Србији и потискују аустроугарске трговце са досадашњих пијаца. Садашња политика бечке дипломације — по мишљењу „Наје Фраје Пресе“ — утростручила је бригу нашег генералштаба, а монархију ће и привредно упропастати. Аустроугарска би могла да понуди Србији извоз преко Земуна и неограничен увоз меса у Аустроугарску. Осим тога — Аустроугарска је увек заступала начело независности балканских држава, па зашто јој сада Срби и Румуни не верују? Чак и албански кнез, за чији је престо Аустрогарска жртвовала милијоне, окреће леђа Бечу и није хтео да прими у аудијенцију ректора бечког универзитета.

„Наје Фраје Пресе“ упозорава бечку дипломацију, да промени правац унутрашње и спољашње политике, јер ће иначе Аустроугарска постати омиљени предмет литературе о катастрофама. Аустроугарска не жели да осваја, па стога нека прекине политику, која се ослања на прошлост. Што политика грофа Берхтолда није могла успети, треба тражити узрок у особи, која остаје пристрасна у мисленом кругу прошлих времена и собом носи бескорисну потајну срдњу, због чега није у стању да крене правцем искрене добре намере — вели „Н. Ф. Пресе“. По нашем мишљењу, она је добро погодила. Фактично стоји бечка дипломација под утиском потајне јаке мржње против нових прилика на Балкану. Због тога никако не може да нађе везе са балканским државама. У питању источних железница затезала је жице тражећи оно, што није могуће. У последњем тренутку, као да Беч хоће да мења политику и да попусти Србији у питању источних железница. Чује се, да ће Беч пристати, да Србија откупи источне железнице. Да су у Бечу постали попустљивији, могло би се закључити и по томе, што се римски папа споразумео са Србијом гледе уређења римокатоличке цркве. Али нико не може са поузданошћу тврдити, да ће Беч истрајати на томе путу. Изгледа нам, да су Талијани успели, да бечку дипломацију гурну у ту борбу против Србије. Они уверавају бечку дипломацију, да је великосрпска пропаганда опасна и да ће Аустроугарску у борби против Срба потпомагати и Италија. Није тајна, зашто се Италија ополчила против Срба. Италија је криво, што Хрвати и Словенци потискују Талијане у Аустријском Приморју. Пошто су Талијани сами слаби да потисну Хрвате и Словенце, потребна им је помоћ аустријске владе, а да би ту помоћ добили, приказују Хрвате и Словенце као српске предстраже на Адрији.

У Бечу се ломе, да ли ће да приме ову талијанску понуду или да је одбију. Има их, који провиде талијанско лукавство и противе се, да аустријска влада на Приморју вади кестење за Талијане и да због талијанских интереса појача мржњу Срба против Аустроугарске. Нови лист „Килиђ-Хадиђ“, који уз потпору војног министарства уређује један доскорашњи ђенералштабни капетан, пише, да са Балкана прети Аустроугарској велика опасност, но како се Италија приближила Аустроугарској, зато се ипак бечка дипломација не сме заносити, да је све у своме реду. Албанија може да буде јабука раздора између Аустрогарске и Италије, а појачана Србија је појачана опасност — вели тај лист. Још се томе листу не допада, што се немачки цар на Крфу пријатељски саветује са грчким краљем и министрима, а у исти мах грчке власти и војска отимају Епир од Албаније, коју је створио Тројни Савез. Зато овај нови лист тражи појачање војске и морнарице, јер Аустроугарска се може уздати само у се и у своје кљусе! Русија и Француска сметају Бечу на Балкану, Италија и Немачка нису доста искрене, Србија и Румунија неће да буду пријатељи Бечу...

Така је ситуација у тренутку, кад се састају делегације. Хоће ли бечка дипломација и делегација умети да нађу излаз из тешког положаја, видећемо, али по досадашњем раду сумњамо, да умеју што паметно да ураде.

Збор у Руми.

Уз велико учествовање народа из целога изборног среза румског, па и из даље околине, одржан је у недељу 13. (26.) апр. народни збор у Руми. Одржан је под ведрим небом, на старом вашаришту, па и ако је време било доста непогодно, јер је од раног јутра дувао ладан ветар, скупило се преко 1500 особа. Осим Румљана били су на збору наше пристаљце из Буђановаца, Огара, Суботишта, Вогња, Добринаца, Стејановаца, Вел. Радинаца, Ирига, Лединаца, Шашинаца, Сибача, Краљеваца, Јарка, Павловаца, Мали Радинаца, Карловаца Старе Пазове, Митровице, Манђелоса, Дивоша и т. д. Овај велики одзив и интересовање којим су саслушани говори, најбоље је доказао, колико је нашем народу прирасла за срце његова автономија.

Збор је отворио др. Жарко Миладиновић, председник месне организације радикалне странке. Поздравио је скупљену браћу срдачном добродошлицом и у кратко разложио за што је збор сазван и шта му је сврха. Предложио је затим за председнике: дра Ђорђа Красојевића из Карловаца и дра Младена Лисавца из Ирига, за потпредседнике: Ђоку Жигића из Руме и Јована А. Бошковића из Добринаца, те за перовође дра Душана Орешковића из Ирига и Јована И. Радивојевића из Руме. Овај предлог је усвојен једногласно.

Др. Ђорђе Красојевић, срдачно и бурно поздрављен са свих страна, захваљује на поверењу, поздравља збор, те приказује изасланика политичке области. У кратком говору истиче дужност сваког Србина, да се изложи у борби за своју автономију, те као што је после Великог Петка дошао Ускрс, тако поздравља и слогу на-

ПОДЛИСТАК.

КАД ЈОРГОВАНИ ЦВЕТАЈУ...

У башти цветаше јоргован. Давни мирис улазаше кроз широм отворене прозоре у елегантно намештену собу за пушење. У једној наслоњачи сеђаше млад човек од својих 30 година, адвокат др. Славкић. Око усана му лебдео је осмех, док лепим црним очима праћаше колутове своје хаване, коју у руци држаше.

Крај прозора стајаше његов најбољи друг, читајући пажљиво једно писмо.

— Па како си се решио? упита прочитавши исто.

— Пристаћу — одговори др. Славкић. Зар то не би била од мене глупост, да тако сјајну понуду одбијем. Имање то вреди на две стотине хиљада, а то није маленкост. Уз то се даје живети. Па још та протекција!

— Све је то лепо, али хоћеш ли се ти осећати сретним? Љубиш ли ти ћерку тога благородног господина?

— Љубав! ха, ха; — заиста види се, да си млад. Зар се од љубави може живети?

— У томе смислу живети као што ти мислиш, не — али је она најбољи зачин живота. Она не да, да дух клоне, она је неисцрпими извор истрајности, она блажи све тешке ударце живота, она живот животом чини.

— Ти си свагда био идеалиста, наша су се начела у тој тачци увек разилазила — одговори др. Славкић.

— Увек? Зар ниси пре кратког времена исто тако мислио, као и ја? Сам си признао, да те неко неописано миље обузима, кад си у друштву лепе Зорислава и да ти се чини кад с њоме ма и неколико речи само проговориш, као да сунце лепше сија, да живот није тако празан.

Са лица дра Славкића нестаде при тим речима оног брижног израза.

— Најбоље ће бити — рече — ако данас о тој ствари више не говоримо. Хоћеш ли са мном у кафану? Обећао сам да ћу ићи.

— Хвала, ја морам у свој стан — одговори му друг, узе шешир и оде.

И др. Славкић оде. Али, промени своју намеру и упути се варошком шеталишту. Замишљено је ходао по стазама док се не беше спустио мрак. Речи његовога друга оставише дубока утиска у души му. Нерасположење беше овладало њиме. Једио се сам на себе. Та он тек није љубио Зорислава. Он се је у њеном друштву добро осећао и ништа више. Она је васпитана, образована и мила али — сирота. А он тек неће узети сироту девојку кад други лоши од њега праве „добре партије“. Али и откуд му таких мисли?! Изгледа, као да сам себе извињава и љутито баци сада тек запаљену хавану у шибље и пође кући.

Лаки вечерњи поветарац пирио му у лице доносећи собом мирис јоргована.....

* * *

Прошло беше петнаест година од оног доба када је некадањи млади адвокат — а сада министарски саветник и посланик — са својим другом говорио о будућности својој у једној од оних лепих малих варошица доњоугарске равнице. И данас као и некад сеђаше у својој врло елегантно намештеној соби за пушење. И данас унашаше ветрић мирис расцветаног јоргована кроз отворене прозоре баш као и некад — па ипак колика разлика. Онда беше почетник без икаква имања са срцем пуним осећаја за све лепо и племенито. Данас пак, беше министарски саветник, посланик и велепоседник, чије имање обухваташе неколико стотина километара на подножју Малих Карпата и срцем, које не осећаше ни бол ни радост живота.

Он се богато оженио. Добио је велико

родних странака, коју је геније српског народа у најтежим часовима за српску автономију створио, па жели да заједничка борба донесе и успеха. Подељује реч известиоцу дру Жарку Миладиновићу.

Др. Жарко Миладиновић, такође свесрдно поздрављен, износи у лепом подужем говору историјат укидања српске автономије. Иако је добро проучио автономне уредбе и законе, није никада могао веровати, па ни помислити, да се српска автономија, која је крвљу стечена и законима загарантована, може збрисати једноставном наредбом министра председника, а још мање је могао веровати, да ће се тако насиље учинити у једној уставној држави. Износи, шта је све укинуто, и шта се све спремало српском народу. Указује на опасност, која би настала за српски народ, када би био уведен јединствени штатут, кога влада већ од давнине жели да протури. Доказује, да је досадашњи изборни ред не само законима загарантован, па да се не може једноставном уредбом укинути, него да је он и један од темељних автономних уредаба, те се без тога и без саборског устројства не може ни замислити саборски рад и коначно уређење автономије. — И баш ово велико насиље министра Лукача и угарске владе, довело је до светле појаве — заједничког рада свију народних странака. Излаже шта је све до сада учинио извршни одбор народних странака и каква се средства морају употребити у борби за автономију. Жигоше поступак оних несретних синова српскога народа, који се примише џелатског посла, комесарства у автономији, те који примивши, из незаконитих руку, незаконити власт, помогоше силнике да одузму једно по једно право српског народа. Као пример износи, како су комесарчићи у конзисторији спречили румску црквену општину, да протестује против комесаријата у автономији и ако је она то хтела једногласно учинити. Позива народ да у борби за автономију не клоне, да одлучно протестује против насилног укидања автономије, јер се ту не ради само о автономним уредбама, него о бивству српског народа. Као што су силници распећем Христовим хтели да убију истину и правду, тако и наши душмани желе, да укидањем автономије погоде у живац српски народ, па да га мало по мало, одроде, упропасте и убију. Позива народ да тражи потпуну успоставу автономије, да тражи сазив српског сабора, који ће заузети положај према учињеној повреди, те својим радом учврстити и обезбедити автономију. Предлаже збору резолуцију (коју на другом месту у целости износимо). — Говор овај прекидан је честе одушевљеним одобравањем и позлађивањем, а на крају је говорник бурно поздрављен.

Резолуција је једногласно и одушевљено примљена.

Председник даје реч румском пароху Емилу Грбићу.

Емил Грбић износи у свом говору, како су се Срби доселили у ове крајеве и како је дошло до привилегија и автономије. Истиче, да су Срби ове привилегије стекли крвљу својом, те да су наши стари добро схватили значај автономије, па зато су се и борили за њу. — Поздравља слогу српских странака, но жели, да се заједнички рад прошири и код избора, па и код коначног уређења автономије, да изборне трзавице не донесу поновну неслогу, него да и то буде у слови проведено, јер велика опасност прети и српском народу и српској автономији. — И овај говор је лепо примљен и са одобравањем попраћен.

Др. Стеван Добричић из Руме у врло лепом и смишљеном говору износи, од колико је значаја автономија за српски народ. Убедљиво побија оне назоре, да за српску автономију не треба сувише трошити народну снагу, јер да автономија нема те важности. Доказује, да је баш у српским автономним уредбама загарантован наш национални и просветни развитак. Једино ту смо признати као Срби, као народ. Ту нам је једино загарантовано наше име, наша вера, ту нам је једино обезбеђен наш народни иметак. Борба за автономију није црквена политика, као што неки истичу, него је она скроз и скроз и српска национална борба, српска национална политика. И док будемо имали своју автономију, дотле ћемо моћи успешно да војујемо за свој напредак, за своју будућност и децу своју, дотле ћемо успешно одолевати свима нападајима, те корачати у напредак у нашој просвети. И баш зато, што је српска народна радикална странка правилно схватила значај српске автономије, за то је створила и свој автономни програм и за то није жалила никаквих жртава у борби за автономију. Она је увек прва у борби за очување народне автономије и предњачила је свима српским странкама у тој борби, па и у најтежим часовима српског народа. Па и сада, када је српска автономија у највећој опасности, здружила се српска народна радикална странка са свима родољубивим српским странкама у заједничку борбу. И обзиром на нашу сјајну прошлост у борби и нашу готовост, коју смо до данас показали у тој борби, позива чланове радикалне странке, да и од сада са удвострученом снагом наставе борбу за автономију, па да и у колу удржених народних странака будемо први у борби и жртвама. — Говорник је на крају свога говора био бурно поздрављен од збора.

Лазар Врачарић из Јарка у кратком популарном говору износи историјат автономије и незахвалност, коју је српски народ доживео за своје велике жртве и крв. Српски народ дошао је овамо оружан и богат, а сад хоће да му одузму и оружје — автономију — и богатство. Хоће да га потпуно дотуку. Но српски је народ жилав и храбар, па ће очувати своје и поред највећих насиља. — И овај говор је свесрдно примљен и поздрављен.

Председник наређује перовођи др. Орешковићу да поново прочита резолуцију, што овај чини, и пита збор, да ли резолуцију прихваћа. Дуготрајно одобравање био је одговор. —

Председник др. *М. Лисавац* затвара збор и моли све присутне, да понесу својим кућама и браћи која не могоше доћи, поруку, да српски народ у борби за автономију мора истрајати, па ће и успеха бити.

*

Тако се завршио овај значајан збор; огромна маса народа разишла се у највећем реду, свесна тежине данашњег положаја, свесна своје дужности, а одлучна, да у борби за свој народни опстанак жртвује све. Ни једна немила појава није реметила оно свечано расположење народа, који уме да покаже да је жив и да је вољан да живи не само за данас, него за векове, па да макар и борбом осигура своме потомству сретније дане.

Ј. И. Р.

ОДЛУКА

српског народног радикалног збора одржаног у Руми 13. (26.) апр. 1914.

Српски народни радикални збор, одржан у Руми дана 13. (26.) априла 1914.

протестује против укидања српске народне црквене автономије и против повреда законског чланка IX. од 1868. год. и закона од 14./5. 1887. год.

и тражи,

да се успоставе све уредбе автономије наше, стављене изван снаге приликом поменутог укидања, те

да се сазове што пре српски народни црквени сабор, да заузме положај према учињеној повреди, посвршава редовне послове своје и расправи о даљњем уређењу и обезбеђењу автономије.

имање, протекцију и отмену госпођу. О почетка је мислио да је срећан, но халуцинација брзо ишчезе, а остаде гола јава. Он имађаше свега, само не брачне среће. Она која је била позвата да му живот слади, да му с чела разгони све облаке, које живот доноси, она није доспевала. У сред свега тога раскоша он беше сам без игде икога. У таком начину живота прође му најлепше доба и сада се осећаше уморан, преживео. Црну косу издала беше боја, очи изгубише онај весели сјај и топлоту погледа и то све у хладној отмености за којом је чезнуо. Друга свога није видео од кад се оженио и дошао у горње пределе. Све што о њему знађаше то је, да се оженио и он.

Из тих мисли трже га послужитељ, који ступи у собу носећи на сребрном тањиру пошту.

Између гомиле писама и новина падне му у очи једно мало повеће. Радознало отвори завој и извади из њега слику, која представљаше некадашњег друга му са женом и два сина. На леђима слике стојаше: „У срећи својој сетих се и тебе, па те са својом женом Зорославом најсрдачније поздрављамо.“

— Јест' то беше Зорислава. Дуго је посматрао лица на којима се сјало блаженство, најзад је спусти на сточић у крај себе. Приђе отвореном прозору и само што му поглед постаде још за једну нијансу хладнији и укоченији.

Лаки вечерњи поветарац зањиха гране расцветаног јорговара и унашаше собом благи мирис кроз отворене прозоре...

Торонталсигет. *Јелка.*

Сомборске учитељске приправнице у Паланци.

Учитељски збор српских школа старопаланачких приредио је забаву на други дан Ускрса, а уз суделовање српске женске учитељске школе сомборске у просторијама Српске Читаонице у корист научног излета будућих српских народних учитељица, кога су дана ученице у пратњи своје г. г. наставника-ца стигли железницом, у 10 часова пре подне.

Жељно ишчекиване госте дочекали су на станици у име учитељства гђца Вида Увалић и Јеврем Милошев уз велики број грађанства старопаланачког, да им се на услузи нађе. Са станице кренуле се наше мале певачице са својим наставницима, а на челу г. управитељ право у цркву, где су на св. литургији лепо и складно појали, а црква је била дупком пуна народа, да се више није могло унутра, него су поједини морали у порти и на црквени врати стојати слушајући анђелске гласове.

Па томе се није ни чудити: јер иако су певачице од пута биле заморене ипак су својим умилним гласовима, лепим и складним појањем освојили душу и срце нашег грађанства. По свршеној св. литургији размештени су наши мили гости у спремљене им станове, а примљени правим српским родољубљем. Е, па куда ћеш више!!

По подне прешле су ученице са наставницима-цама у Илок, где их је при улазу у горњем граду дочекао парох Јован Козобарић, ословивши их најљубазније — позвао их на закуску. Евала ти оче на лепом пријему и од наше стране! По повратку из Илока исти дан увече одржана је забава код опште познатог Бате.

Забаву је отворио учитељ Јеврем Милошев прикладним говором поздравивши миле госте, а уједно протумачивши циљ научног излета. Затим се прешло на сам програм забаве. Програм пак забаве тако је лепо и вештачки изведен, да је очарао и задовољио не само српску, него и страну публику, која је у врло лепом броју забаву посетила и која је потпуно задовољна и са најлепшим успоменама са забаве отишла. Нарочито пак учинило је велики утисак на публику рецитовање „Некад и сад“ и песма „Возлег на перси учитеља Христа“, коју су наше миле певачице, иако су већ заморене биле, морале поновити.

Стога нема је на првом месту изречена хвала професорском збору, а на челу са г. управитељем као и г. коровођи, који су умели и знали тако леп програм одабрати, а што је најглавније и вештачки извести. Но не мања хвала и признање и приправницама, које су својом свирком, декламацијом и песмом знале задобити љубав и поштовање нашег и страног грађанства, оставивши за собом трајан спомен.

Хвала вам г. г. наставници-це, што нам са будућим учитељским подмлатком дођосте, те нас освежисте и развеселисте, а пред страном публиком српски образ осветласте. =

Догађаји на Балкану.

Питање српског конкордата.

И из Рима потврђују гласове, да ће ускоро бити закључен конкордат Србије са папском столицом. Питање литургије (латинске и глагољашке) остаће нерешено. Држи се, да ће Србија позвати далматинске свештенике глагољаше, који ће обављати свештеничке дужности католицима у новим српским крајевима. Из Беча нису могли да спрече склапање конкордата између Ватикана и Србије, али зато Беч још није напустио своје неоправдане захтеве. „Ђорнале д' Италија“ пише, да Аустрија тражи, да јој досадање повластице остану нетакнуте. Србија неће и не може да дозволи, да над српским држављанима католичке вере има заштиту нека страна држава, те ако Беч не одустане од свога захтева, онда ће остати једно нерешено, отворено питање, које ће бити извор несугласицама и спречавати добре односе између монархије и Србије.

Измена српског устава.

Прекјуче су у Београду социјалдемократе одржале збор, на коме су се бавили питањем ревизије српског устава. На збору је истицано, да српска влада сазива велику народну скупштину ради ревизије устава, а тиме хоће да уреди питање наследства српског престола. Социјалистички говорници су износили, како Пашићева влада раније није хтела ни да чује о сазиву велике народне скупштине, а сада сама настојава да се велика народна скупштина сазове, те да у првом реду и она уважи оставку на престо старијег краљевића Ђорђа и утврди, да престо наслеђује млађи син краља Петра Александар. Та владина тежња потиче од оног доба, када је председник српске владе Пашић био у Петрограду као просилац цареве ћерке за престолонаследника Александра. Руски цар хоће да даде своју ћер српском престолонаследнику, па и царева ћи хоће да се уда за њ, али је руски цар тражио, да се прво уреди питање престолонаследства и да се прво мора осигурати престо Александру. На великој народној скупштини решиће се и питање увођења општег бирачког права. Збор је усвојио резолуцију, по којој социјалдемократе траже, да се уведе опће изборно право, да се избори изводе непосредно, а противни су увођењу сената, као другог законодавног тела.

Бугари неће у словенску заједницу.

Бугарски соколски савез „Јунак“ иступио је лане из савеза словенских сокола и одбио је позив да суделује на овогодишњем соколском слету у Љубљани. Недавно је, као што смо јавили, управа савеза словенских сокола позвала Бугаре, да се врате у словенско коло. Прошле недеље расправљала је скупштина бугарских соколских дружина о томе позиву. На скупштини се показала јака струја, која је доказивала, да би Бугари што пре требали да се врате у словенско соколско јато, јер иначе Бугари остају посве усамљени, а то ће имати рђавих последица и по бугарску народну ствар. Говорници те струје доказивали су, да бугарски соколи треба да суделују и на слету у Љубљани, јер несуделовању није никакав разлог, што ће на том слету бити и Срби. Доказивали су, да словенски соколи, па међу њима и српски соколи нису криви бугарској несрећи у Македонији, па да је управо глупо за то бедити Србе када се зна, да су у првом реду Бугари сами криви за несрећу, што их је постигла у Македонији. Скупштина је трајала три дана и на крају крајева је надјачала шовинистичка струја, заслепљена мржњом против Срба, те је решено да бугарски соколи и даље остану изван словенског соколског савеза и да не иду на слет у Љубљану, што ће на том слету бити и српски соколи.

Прогањање Грка у Турској.

Атинска агенција добила је извештај из Солуна, како онамо стижу хиљадама Грка у највећој беди, које су протерале турске власти. Прошле недеље приспело је око 25 хиљада бегунаца, а још 15 хиљада их на тракијским обалама чека бродове да их пребеву. Протерани Грци су већином оболели и изнурени, јер су у Родостову били без хране и крова. Солунске војничке и грађанске болнице су препуне. Турци немилосрдно гоне Грке у Тракији, а прво их опљачкају до голе душе. Турске власти им отворено говоре, да у Тракији могу остати само тако, ако пређу у ислам. Цариградска патријаршија је изаслала своје изасланике у Тракију, али их турске ниже власти не пуштају у поједина места, мада је то наредила и турска влада. Министар унутрашњих дела Талат беј отпутовао је у Родосто и Чорлу, те се очекује да ће он учинити крај насиљу турских власти против Грка. — Грчка је влада обратила пажњу великих сила на прогањање Грка у Тракији и молила их, да учине корак код турске владе, да се томе што пре стане на пут, јер ће такав поступак турски рђаво утецати на односе између Грчке и Турске. — Грчки листови већ отворено прете ратом Турској, ако турска влада не заштити грчко становништво у Тракији.

Кратке вести.

— Аустроугарски војнички аташе на Цетињу, мајор Хупка биће смењен.

— У Букурешт су приспели турски министри Талат беј и Енвер паша. У Букурешту ће се бавити три дана, а затим ће ићи наводно у Берлин.

— Турски министар финансија преговара са руским послаником у Цариграду Гарсом о руско-турском економском споразуму.

Вести из места и са стране.

Ускрс на двору руског цара.

Руска царска породица прославила је ове године Ускрс у Ливадији. На јутрењој служби и воскресењу били су цар, царица и њихове ћери у цркви ливадијског дворца. Осим њих били су присутни: велики кнез Константин Константиновић с великом кнегињом Јелисаветом Маврикијевном, велики кнез Дмитриј Константиновић и кнезови Константин Константиновић и Никита Александровић са својом свитом. После свршене службе присутни су поздравили цара и царицу и с њима отишли у дворац на омршење. Осим њих честитали су Ускрс цару и царици дворско свештенство, официри, дворска полиција и дечји певачки збор придворне капеле. Сви су се они „христосовали“ са царем и царицом и из њихове руке примили ускршње јаје. Овој свечаности присуствовали су престолонаследник Алексије и царске ћери.

Српски универзитетски слушаоци у Будимпешти.

Прекјуче вратили су се из Будимпеште у Београд слушаоци права на универзитету београдском, који су прегледали затворе и друге установе у Будимпешти. Угарско босанска централа приредила је банкет у почаст гостима из Београда, на коме је пало и више здравица. У суботу после подне посетили су краљев двор у Будиму и Текелијанум. У Текелијануму приређена је вечера у почаст гостима. Здравили су директор Ст. В. Поповић и правник Којић, а одздравио је у име Београђана Војислав Павловић. У вече су београдски гости били у опери.

Из руске цркве.

У московској успенској цркви извршен је на Велики Петак обред прања светих моштију. Пре царских часова донесене су у цркву честице св. моштију из других цркава. У 9 сати пре подне отпочели су царски часови у присуству владике Модеста. Пошто је владика обукао свештене одежде, извршио је освећење воде, а затим је уз припомоћ протопресвитера Н. А. Љубимова и протођакона извршио прање светих моштију освећеном водом. — По наредби руског архијерејског синода прославиће се 20. априла ове год. у Слуцкој спомен мученика — дечка Гаврила, кога су убили Јевреји, да његову крв употребе за ритуалне циљеви. Службу ће служити у Слуцкој волински архиепископ Антоније уз саслужбу минског епископа Митрофана и слуцког епископа Јована. Градска управа у Слуцкој постарала се, да буде доста станова за хиљаде богомољаца, који ће тај дан доћи у Слуцку, где ће се носити литија са мученековим моштима.

Српска Омладина у Новом Саду.

Прошлог уторника 8. (21) априла о. г. увече после 8 сати, је Српска Омладина у Новом Саду одржала свој редовни недељни састанак у просторијама Српске Читаонице. Предавао је о друштвеној васпитаности Ђорђе Илић, те по предавању настала свестрана расправа међу члановима. На данашњем састанку у уторак 15. (28.) априла предаваће Бранко Петровић. Позивају се омладинци да дођу на састанак ради учешћа у расправи.

Украјинска демонстрација у Кијеву.

На велику суботу сахрањен је у Кијеву украјински вођа, Лозински, који је умр'о у Бечу, а одатле пренесен у Кијев. Украјинци су том приликом демонстрирали под вођством неког Грушевског, који је у ту сврху дошао из Галиције. Са Украјинцима било је на погребу око 200 Пољака и 500 Јевреја. Лозински је прешао у лутеранску веру, али је забранио, да га сахране лутерански свештеници.

Провала у цркву.

Пишу из Бршадина: У ноћи између 12. на 13. априла прешли су досада непознати зликовци преко овдашње црквене ограде, разбили 2 окна на црквеном прозору, отворили га и ушли у цркву. Са једног стола узели свећу, запалили и поставили је пред туторски орман, где се прилози сакупљају. Длетом су отворили заклопац, у нади да ће бити онде новаца, али су нашли само један стари новчић без вредности, кога су ипак собом понели. После тога су претражили све остале ормане, али новаца нису нашли. Зликовци су понели кључ из олтара, где се држе свештеничке одежде, а заборавили су у цркви длето и малу тестерицу, што су били собом донели, отворили изнутра црквена врата и побегли.

Нов адвокат у Загребу.

Др. Радивој Валтер, адвокат у Броду на Сави, добио је од земаљске владе дозволу, да своју адвокатску канцеларију пренесе у Загреб. Његова адвокатска канцеларија преселиће се у Загреб 2. (15.) маја о. г. и налазиће се у палати Српске Банке (Јуришићева ул. бр. 2)

Парастос.

Српска православна црквено-школска општина новосадска приређује парастос добротвору ове општине Ђорђу К. Јовановићу сада у суботу 19. априла (2. маја) 1914. у 11 сати у саборној цркви.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекује се променљиво и хладно време, на истоку местимице киша.

Књижевни преглед.

— **Из старог завичаја,** *приповијести Б. Будисављевића Приједорског. Издање Матице Српске у Новоме Саду, књига бр. 45. Задружна штампарија у Новоме Саду, 1914.* — У овој збирци има 14 приповедака из личког живота.

— **Соколски годишњак 1912.—1913.** *Средио Срет. Ил. Обрадовић. Издање савеза соколских друштава Душан Силни.* Београд, 1914. — У овој књизи је извештај о соколству у Србији, које се лепо развија и све више осваја терена. Данас има у Србији 45 соколских друштава. У новим крајевима основано је 14 соколских друштава. Имовина савеза соколских друштава износи 26.655 динара и 17 потура.

— **Трезвењачка књижница,** *свеска прва: Оче наш здравља, задовољства, богатства и среће. Написао Јован Удицки. Цена 20 потура. Турска Књижа 1914. Издање уредништва „Нови Живот“.* — Препоручујемо најтоплије.

— **Трахом у Србији — предохрана и лечење.** *Написао Ђ. П. Нешић. Издање дворске књижарнице Мите Стајића, Београд 1914. Цена 1 динар.* — И ову књигу топло препоручујемо, јер трахома купи и код нас многе жртве.

Привредни гласник.

Са новчане пијаце.

Из Бача јављају, да је Аустријска Банка умножила своју меничну главницу са 7 милијона круна, те сада износи 1611 милијона круна. Улози су се умножили са 107 милијона круна. Због тога је опао промет банкама, које подлеже државној порези. Немачка Државна Банка умножила је своју металну готовину са 64 милијона марака, од чега отпада 43 милијона на злато у шипкама. На новчаној пијаци и берзи опажа се велика узнемиреност. Рат у Америци, несигуран положај на Балкану и болест нашега владара неповољно утичу, због чега је пала цена средњим папирима, а скочила цена новцу.

Комасације у 1913. години.

За последњих шест година предате су стручној комисији за уређење поседа у Угарској 402 молба

за комасацију; у 339 случајева тражена је општа, а у 63 случаја делимична комасација. Одобрено је 244 опште и 21 делимична комасација у Угарској, 95 општих и 42 делимичне комасације у Ердељу Прошле године расправљено је 140 молби за комасацију, 132 за општу и 8 за делимичну комасацију. У 1908. години одобрено је 15, у 1909. години 47, у 1910. години 53, у 1911. години 72, у 1912. години 75, а у 1913. години 140 комасација. На основу одлуке стручне комисије уређено је комасацијом земљиште од 600.000 јутара. Види се, да је комасација од користи, па зато се све више тражи.

Брзојави „Застави".

Стигли 15 априла.

Америчко-мексикански рат.

Берлин. „Берлинер Митагцајтунгу" јављају из Њујорка, да је амерички конзул у Монтереју јавио, како је 8. (21.) о. м. дошао му један мексикански официр са једним војним одредом и позвао га, да скине заставу Североамериканских Сједињених Држава. Када се он томе противио, војници су вдерали заставу и изгазили је ногама. Другог дана су мексикански војници ухапсили самог конзула и затворили га у ћелију у један манастир, окривљујући га да је помагао усташе. Када су 11. (24.) о. м. усташи освојили град, американски је конзул ослобођен. Тај брзојав изазвао је у Њујорку велику узрујаност.

Лондон. Листови јављају, да енглеска влада неће давати изјаву о неутралности према сукобу Мексике са Америчком Унијом, јер Енглеска има велике интересе у Америци и Атланском Океану.

Уешингтн. Немачки посланик известио министра спољних послова, да ће немачки посланик у Мексику саветовати Хуерти, да прими посредовање страних сила.

Иглпас. Усташи се приближили Пједрас Неграсу. Становници беже.

Погреб генерала Фејерварија.

Будимпешта. Јутрос је на погреб барона Фејерварија отпутовало у Беч изасланство угарске посланичке куће под предвођењем потпредседника Карла Саса. У Беч је отпутовало и велико изасланство угарског домобранског министарства под предвођењем домобранског министра Хазајија и државног тајника Карачоња и положиће на Фејерваријев сандук венац домобранског министарства и венац домобранске војске.

Избор градског начелника на Ријеци.

Ријека (Фијума). У недељу је автономна странка одржала скупштина, на којој је поново кандидовала за подесту Рихарда Зинелу. Занела се примио кандидатуре.

Краљева болест.

Беч. Лучење катара није у току јучерашњег дана напредовало. Кашаљ умерен, избацивање довољно. Опште осећање и апетит потпуно задовољавају. Краљ провео по сата у малој галерији на сунцу. Јуче краљ примио у аудијенцију престолонаследника Франца Фердинанда, надвојводу Франца Салватора, грофа Берхтолда, Монтенуова, Пара, Болфраса и барона Шисла.

Пресуда у кишмајтењској парници.

Сатмарнемети. Судбени сто осудио попа Марошана на 18 месеци затвора и трогодишњи губитак службе (три месеца истражног затвора урачунао му је суд), Чеги осуђен на 8 месеци, Молдован и Јаков Тарча на 6 месеци (урачунат је истражни затвор и њима), 11 осуђено на три месеца, а жена Јована Тарче на 15 дана затвора. Државни одветник се задовољио, а осуђени су апелирали.

Неистинита вест.

Беч. Није истинита београдска вест, да ће Италија и Аустроугарска заузети Албанију.

Избори у Француској.

Париз. Досада изабрато 66 реакционара, 47 прогресиста, 20 чланова савеза левице, 38 левичких републиканаца, 118 радикала, 11 социјалистичких републиканаца и 40 уједињених социјалиста.

Несрећа на мору.

Алжир. Један руски брод пострадао на мору од експлозије. Брод потонуо. Од 30 особа са брода погинуло 15.

Разне брзојавне вести.

Будимпешта. Капетан Вељем Гере, који је био поткомандант саборске страже, произведен је за мајора и премештен је у трупу за батаљонског команданта првог домобранског пука.

Лвов. Посланик ритер Владимир Козловски изненадно је полудео и смештен је у санаторијум.

Издавалац: Мита Клицин.
Одговорни уредник: Мита П. Алексијевић.

Припослано.

Верица Каракашевић, ћерка Владимира Каракашевића учитеља у Ержебетфалви, верила се са Душаном Тошићем, свршеним инжињером.

Трговина.

НОВИ САД, 14. априла 1914. године.

Пшеница прве каквоће нова 25 К — п.
Пшеница средња 24 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 23 К — п. до — К — п.
Наполица 16 К — п. до — К — п.
Јечам 14 К — п. до — К — п.
Зоб нова 14 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну стари 13 К 60 п.
Кукуруз у клипу — К — п.
Пасуљ бели 18 К — п.
Пасуљ жути 18 К — п.
Пасуљ кулаш 17 К — п.
Горушица 10 К — п.
Лањик 24 К — п.

Све од 100 килограма.

Позив на претплату.

Ушла је у штампу

ИСТОРИЈА СРБА У УГАРСКОЈ

од пада Смедерева до сеобе под Чарнојевићем

(1459—1690)

Написао

др. Алекса Ивић.

Књига ће ова изнети око 30 штампаних табака, а цена јој је за претплатнике 4 круне. У њој писац на основу архивалне грађе приказује најтеже дане у животу српског народа, доба турско; приказује нам онај део народа нашег, који није хтео да сагне главу пред Турчином, него је прешао у суседну Угарску, да суседним хришћанима помогне сузбијати бујицу непријатељску. Мухачком битком 1526. уништена је слобода Угарске и на развалинама њеним подигнута је данашња Аустро Угарска монархија, при чијем стварању ванредно важна и више пута пресудна улога је припадала, како нам горња књига дра Ивића описује, четама српских досељеника у Угарској.

Књига ова раздире завесу, која је до сад покривала два и по столећа наше прошлости, а писана је на темељу поуздане архивалне грађе. Све је то грађа првог ранга, ни једна тврдња, која је у њој изнесена, не може се побити нити у сумњу довести. Писац је пуних десет година прибирао по бечким,ештанским и другим архивама до сад непознат и необјављен материјал, на основу кога је написао своје дело.

Стил је у овој књизи лак и јасан, па је може и нешколован Србин разумети. А сваки Србин треба да има ово дело и да га прочита. То захтева од њега пијетет према нашим прецима, то му налаже дужност национална, јер ко ће да чува успомену на наше дедове, ако нећемо ми, њихови потомци? Преци наши, о којима говори књига Ивићева, радом и животом својим нису заслужили, да их млађи нараштаји баце у заборав.

Писац издаје књигу на свој ризико, те да се не излаже сувишним трошковима, штампа толико примерака, колико се претплатника јави. Претплату треба слати на адресу: Srpska Štamparija, Zagreb.

Балкански рат у слици

Изашла је и разашиље се III. свеска српског албума: *„Све за образ"*. И ова свеска украшена је са 64 слике лепе, чисте израде. Цена је овој као и првим двема (I. свеска *„За слободу"*, II. св. *„Онам' онамо"*) по 1 К а у дивот повезу К 1·50. На 5 комада дајемо 30% попуста. Свака српска кућа треба да украси свој сто овим албумом.

Молимо своје пријатеље да се заузму око растуривања овог заиста красно израђеног албума. 587 2—5

Књижара и штампарија учитељског д. д. Натошевић у Новом Саду.

СТЕЧАЈ.

Окружном одбору округа врањског потребан је

ГРАЂЕВИНАРСКИ ИНЖЕЊЕР

са самоуправни грађевински одељак.

Плата инжињеру предвиђа се по буџету окружном за ову годину у 3000 динара, и годишњи додатак на путовање у 2500 динара.

Услови су: да је кандидат свршио технички факултет на нашем или страном универзитету у рангу нашег универзитета. Кандидати са једногодишњом праксом у земљи или на страни имају првенство.

Избор ће извршити окружна скупштина, а вредеће ако га Г. Министар Грађевина одобри, у ком ће се случају са изабраним кандидатом потврдити уговор о плати и службовању за три године.

Компетенти нека се са својом пријавом и доказима о спреми и пракси, изволе обратити окружном одбору округа врањског најдаље до 30. априла тек. год.

Из канцеларије окружног одбора округа врањског 2. априла 1914. год. Бр. 1346. Врање. — Srbia. 601 2—3

Стечај.

Окружном одбору округа врањског потребан је

геометар.

Плата геометру предвиђа се буџетом за ову годину у 1680 динара годишње.

Услови су: средња техничка школа, Академија проф. Андоновића или равна овима. Кандидати са дужом праксом у грађевинским пословима имају првенство.

Избор ће извршити окружна скупштина, и са изабраним кандидатом потврдити уговор о плати и службовању до 3 године.

Компетенти нека се са својим пријавама снабдевеним доказима о спреми изволе обратити окружном одбору округа врањског најдаље по 30. априла текуће године.

Из канцеларије окружног одбора округа врањског 2. априла 1914. год. Бр. 1347. Врање. — Srbija. 600 2—3

Пређе 36 а сада 10 круна!

Готов је и повезан роман:

КРАЉИЦА НАТАЛИЈА

или

ТАЈНЕ СРПСКОГ ДВОРА.

Роман је повезан у 3 свеске по 30 штампаних табака.

Цена је комплету 12 круна, а сада 1 комплет 4 круне, 3 комплета 10 круна.

Роман је ванредан, а треба свака српска кућа да га има. С тога сам се решио да га распродам по цени, да би га сваки могао набавити.

Цена једном комплету 4 круне. Ко поручи три комплета добиће за 10 круна.

Поруџбине вршим нахнаме, са плаћеном мојом поштарином.

Главно заступништво уступљено је за Аустроугарску г. Андри Плавшићу, Нови Сад, Хид улица бр. 3.

Поруџбине ваља слати 595 2—10

Светолику Савићу

главном уреднику „Балкана" Београд.

МОЈУ АДВОКАТ. КАНЦЕЛАРИЈУ У ВЕЛИКОЈ КИКИНДИ

преместићу 1. маја ове године у кућу Симе Јовановића Радака (Српска улица број 2466.) 563 2 3

Др. ЖАРКО ЈАНКОВИЋ

адвокат Велика Кикинда.